D. ISIDORI

Præsulis Hispalensis

Laudatio

Recitata pridie Nonas Aprilis

Anno a Christo Nato MDCCCVIII

AB EMMANUELE MATHEOS

DEL ANGEL

In Isidoriano Collegio.

Hispali:

In Majori Typographia.

D. D. JOANNI ANTONIO DE URIZAR

Sacerdoti,

In utroque jure Doctori Sapientissimo,

Judici Sinodali integerrimo,

A Secretis Emmi. et Exmi.

D. D. LUDOVICI DE BORBON,

Canonico hujus almæ Metropolitanæ,

ac Patriarcalis Ecclesiæ Hispalensis

Dicant Humillimi Clientes

Emmanuel Gonzalez Diaz. *Andreas Vila Zapata.*

ORATIO.

Si quid ingenii præstantius in arduis cuilibet natura donasset, tanta mihi, Isidori laudum præconi futuro, dicendi facultas contingeret, ut nec major, nec uberior esse, aut excogitari posse videatur: quamobrem et vobis injucunda minus, et tanto Præsule digna magis existeret Oratio. Sed illud, humanisimi viri, infantiæ meæ condonandum existimate; qui non sponte mea, sed eorum, quibus nefas esset non obtemperare, vi coactus, hunc locum contingere sum ausus, quo nihil, nisi perfectum ingenio, elaboratum industria afferri opportere non ignorem.

Quid ergo de puerulo, adhuc humaniorum litterarum studia percurrente, liceat sperare, quod dignum sit Isidoro nostro, dignum hujus auctoritate loci, dignum denique vestris auribus et sapientia? At vero, cum et Isidorus omnium sæculorum memoria dignissimus, sacrarum infularum or-

namentum insigne, Hispaniæ nostræ decus immortale, Catholicæ Ecclesiæ Doctor egregius, Sanctitatis exemplum, sapientiæ lumen, nobis sit hodierna die, si minus debitis laudibus exornandus, certe justis ac necessariis officiis prosequendus: et eximia vestra erga caelestes omnes pietas et reverentia multis in rebus cognita sæpe sit atque perspecta: non est magnopere pertimescendum, ne aut in causa tali, quae oblata est, oratio nobis deesse possit, aut vos orationis nostræ fractae quidem ac debilitatæ affecti tædio minus intentos animos atque ad audiendum alacres habeatis. Agite ergo, Viri clarissimi, humanitatem qua præstatis, ut soletis, ostendite; et me Isidori res præclare gestas percensentem, eumque perfectissimum veri Præsulis exemplar exhibentem, favore et benevolentia vestra prosequimini.

Ego vero, Viri clarissimi, Apostoli doctrina nixus sic existimo: in eo qui Ecclesiæ Dei præfuturus sit, has duas res inesse debere, et summam vitæ sanctitatem, et rerum

divinarum scientiam omnibus numeris absolutam. Nam et populus illi commissus ad æternæ beatitudinis præmia virtutis Christianæ semita ducendus est, in quo ducis exemplum valet plurimum; et hostium tela Catholicæ religionis veritatem oppugnantium sanæ doctrinæ viribus retundenda, quod nisi scientia singulari sit præditus, nequeat efficere.

Quæ cum ita sint, quantus utraque in re fuisse putandus est Isidorus, qui parentes sortitus pietate ac Religione conspicuos, Leandrum et Fulgentium, fratres, doctores habuit, et litteris et virtute præstantissimos? Quantus esse debuit, quem portenta non vulgaria, magnum futurum, ab auspicatissimis ipsius incunabulis divinitus prænuntiarunt? Quantus denique fuisse credendus est, quem non casus ut sæpe fit, non partium studia, non gratia potentum, pretio aut ambitione quæsita, prænsantem, nihilque non molientem; sed ejus spectata virtus singulari Dei providentia ad Hispalensis Ecclesiæ

regimen difficillimis Christianæ Reipublicæ temporibus, obsistentem et præ animi demissione repugnantem, evexit?

At Isidorus quidem ut primum pastorali sollicitudini fuit admotus, non ignorans quantum sibi oneris esset injunctum, et se populo tanquam exemplar ad imitandum esse propositum, ut melius muneri satisfaceret, omnium virtutum exercitium, quas semper coluerat, adhibendum existimavit. Hinc et fides ejus solidissima, et spes firmissima, et charitas in Deum et homines, flagrantissima, hinc ejus animi demissio profundissima; hinc ejus in rebus agendis prudentia singularis; hinc in pauperes, et ceteros calamitate presos largitas profundissima; hinc in periculis pro Dei honore, et hominum salute adeundis excelsi animi magnitudo; hinc reliquæ, ne singula persequar, virtutes omnes quasi ruptis molibus, exundare, atque in omnium conspectum prodire cæperunt.

Quis enim non mirabitur in Isidoro nostro illam animi, terrena cuncta despicientis,

magnitudinem, cum illum videat, Præsulem omnibus suffragiis renuntiatum, urgente populo, rege Recaredo jubente, non nisi vi raptum, et in Episcopali sede convocatum, piis eorum desideriis adquievisse?

Quis non mirabitur studium ejus vehemens et inflammatum, quo perditorum Christianorum conruptis moribus obviam ire Ecclesiæ disciplinam in pristinum splendorem restituere conlapsam pietatem sarcire, et eos qui veræ fidei castra reliquerant, reducere constituit? Qua quidem in re non minus ejus prudentia quam studium spectanda est. In his rebus omnibus et gravibus, et difficillibus ita versatus est ut nec augeri mala sineret indulgendo, nec nimis urgendo suorum ab se voluntatem abalienaret. Itaque nec vi cogebat, nec minis intentis, simulatam animi conversionem inutilem extorquebat, sed omnes blande compellatos, veritatis viribus persuasos, suos reddere satagebat. O viri prudentiam singularem! O veri Præsulis et parentem se amantissimum et pastorem vigilantis-

simum exhibentis, exemplar perfectissimum!

Nam de ejus in pauperes largitate, in eos, qui calamitate aliqua premebantur, benignitate, in ceteros munificencia, quid pluribus adtinet explicare, cum neminem vestrum latere arbitror, quod alienæ opis indigentes suis quotidie sumtibus aluerit? quod aut viduis aut pupillis opem tulerit? quot carceribus detentos missos fecerit? quot sive virorum, seu virginum monasteria aut erexerit aut repararit? Quotdemum sacras ædes omni supellectilium genere ornatas reddiderit?

Dies me deficeret, Viri clarissimi, si omnia Isidori nostri cum largitatis documenta, tum ceterarum virtutum omnium, quibus maxime floruit, vellem recensere. Sed modus adhibendus est: neque enim omnia persequi, sed summas res attingere ab orationis exordio constitui: et aliqua de tanti Præsulis doctrina, quod secundo loco proposueram, delibanda sunt.

At in Isidori doctrina commemoranda ita versabor, ut non omnia quæ in ejus com-

mendationem adduci possunt, in medium proferenda, atque exponenda vobis, existimem: aliter enim oratio nostra nunquam esset finem habitura.

Isidorus ergo iis artibus, quæ ad humanitatem pertinent, quibusque puerilis ætas informari solet, adprime instructus, nobilissimæ illi scientiae se devovit, quae recte ratiocinandi, atque disserendi rationem docet, quæ mores format; quæ intimam rei cujusque naturam perscrutatur; in eaque tantum excelluit, ut omnia philosophorum placita cognita haberet atque perspecta. Nec ab arithmetica, geometria, mucise, ceteris etiam studiis matheseos, fuit alienus. Vix namque omnium disciplinarum orbis, quod græci uno vocabulo dicunt encyclopedian, celerrime percipiendi falcutati sufficiebat.

Sed cum Isidorus noster singulari Dei providentia ad majora vocaretur; ad Ecclesiam Dei regendam, ad hominum salutem procurandam, ad hæreticorum pertinaciam infringendam: ei disciplinæ impensius in-

cumbendum fuit, quæ ceteras disciplinas omnes sicut dignitate præcellit, sit longe præstat utilitate: respicit enim supremi numinis naturam et attributa.

Quam ut melius adsequeretur cum hæbraicæ, tum græcæ præsidium linguarum, quas intime calluit, adhibendum sibi constituit. Satis enim sibi persuasum erat, Thæologica pertractantem, si quidem veri Theologi laudem consectetur, iis omnino litteris carere non posse. Sunt enim Theologi quidam non re, sed nomine: ii omnes, qui cum adversario versionem, quam dicunt vulgatam, respuente, et ad textus primigenios provocante, congredi non possunt; et si quando, quod sæpe fit, in Sacris codicibus explanandis ad linguas illis recurrendum sit, quibus primitus divina ipsa volumina sunt conscripta, alienis oculis videre cogantur. Quod quantum Theologo sit, indecorum, quisque perviderit.

Isidorus igitur Theologiam adgressus, non tricis et quisquiliis, non quæstiunculis distractus inutilibus, sed solidam semper eru-

ditionem sectatus, cum in hac divina scientia progressum fecit, ut omnes, jure doctrinam ejus et sapientiam demirarentur.

Testes hujus rei produco et Leonem quartum, et Bonifacium octavum, locupletissimos: quorum ille inter Ecclesiæ Doctores retulit Isidorum; hunc hæsitantem videbitis, utrum Isidorus Ambrosio sit præponendus, an quatuor Ecclesiæ Doctoribus quintus adjiciendus. Testantur etiam duo sacra, ab eo habita, comitia, quibus præfuit, et Hispalense secundum, et quartum Toletanum, celeberrima. Testantur omnes demum, aut qui a vitiorum cœno ejus monitis et hortationibus ad meliorem frugem sunt traducti, aut qui a veræ fidei tramite deviantes, mitissimis ejus at gravissimis argumentis sunt reducti.

Habetis igitur Isidorum, Viri clarissimi, si non debitis laudibus exornatum, ingenii mei, quod scitis quam sit exiguum, tenuitate vetante, certe quoad potui, et qua per tempus licuit, brevitate laudatum. Habetis veri Præsulis, quemque requirit Apostolus, et summa

vitæ sanctitate, et scientia rerum non solum divinarum, quod satis erat singulari, sed humanarum etiam omnium omnimoda eruditione præstantis, exemplar perfectissimum.

Reliquum est, quo orationi meæ finem imponam, ut vobis, Viri clarissimi, qui me dicentem tam patienter sustinuistis, et universo amplissimo vestro ordini gratias agam cumulatissimas ob vestra præclara et multa et maxima in me, in Conlegas meos, in hanc domum omni tempore conlata beneficia; quibus nunc pro vestra in litteras et litteratos animi propensione cumulum maximum addidistis, decernentes vestro munificentissimo senatus consulto, ut in hac domo, ubi Ecclesiastici adolescentes sub vestris auspiciis educantur, cujusque prima fundamenta Sanctissimus idemque doctissimus Isidorus jecisse creditur, scientiarum, quæ docentur numerus augeatur: quo fiet, ut quæ nulli aut domestica disciplina aut morum probitate cedit, sapientia et doctrina ceteras omnes antecellat.

DIXI.